جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت تحقیقات و فناوری

شماره ..د/۷۰۰/۲۹۲۷..
تاریخ ..۱۳۹۸/۰۷/۲۱..
پیوست ندارد.....

بسمه تعالی

رؤسای محترم دانشگاه های علوم پزشکی کشور

رئیس محترم انستیتو پاستور ایران

رئیس محترم سازمان انتقال خون ایران

رئیس محترم دانشگاه علوم پزشکی ارتش

رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

رئیس محترم دانشگاه علوم پزشکی تربیت مدرس

رئیس محترم جهاد دانشگاهی

رئیس محترم جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران

رئیس محترم مرکز آموزشی، تحقیقاتی و درمانی قلب و عروق شهید رجایی

رئیس محترم سازمان پزشکی قانونی کشور

رئیس محترم دانشگاه پیام نور

معاونین محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ...

سلام علیکم

احتراما با توجه به ابهامات مطرح شده از طرف دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور درخصوص " مصوبه کمیته ملی اخلاق در پژوهش در جهت ارتقاء رعایت استانداردهای اخلاق در پژوهش‌های علوم پزشکی در جمهوری اسلامی ایران " و نیز سایر مصوبات، به استحضار می‌رساند؛

- ✓ طبق بخشنامه معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع، از ابتدای سال ۱۳۹۴ صدور مصوبه و کد اختصاصی اخلاق در پژوهش پس از اخذ تاییدیه‌ی علمی، برای کلیه طرح‌ها و پایان‌نامه‌ها توسط کمیته‌های اخلاق اعتباربخشی شده، با توجه به چارچوب ابلاغ شده، الزامی شده‌است. این الزام شامل همه انواع طرح ها از جمله HSR، ارتباط با صنعت، طرح های دانشجویی و کمیته تحقیقات دانشجویی می باشد.
- ✓ کمیته های اخلاق در پژوهش تنها می توانند پروپوزال هایی را بررسی کنند که قبلا به تایید یک کمیته علمی مانند شورای پژوهشی گروه، مرکز تحقیقاتی، شورای تحصیلات تکمیلی، شورای پژوهشی دانشکده یا دانشگاه و مانند آن رسیده باشند. این الزام در مورد پروپوزال هایی که از خارج از محیط دانشگاه درخواست کسب کد اخلاق می کنند نیز صادق است.
- ✓ از خردادماه سال ۱۳۹۴ سردبیران مجلات کشور و به خصوص مجلات انگلیسی زبان نیز موظف شدند تا جهت تایید و چاپ مقالات ارسال شده، مصوبه و کد اختصاصی کمیته‌ی اخلاق در پژوهش را بر اساس فرمت جدید از

✉ نشانی پستی: تهران،شهرک قدس (غرب) - بین فلامک و زرافشان - ستاد مرکزی وزارت بهداشت،درمان و آموزش پزشکی، معاونت تحقیقات و فناوري ، بلوک A ، طبقه ۱۵ . ☎
تلفن‌هاي تماس: ۸۸۳۶۳۵۶۰-۸۰ نشانی صفحه اینترنتی: http://www.hbi.ir

نویسندگان دریافت نمایند و از انتشار مقالات منتج از پـژوهش‌هـایی کـه فاقـد تاییدیـه کمیتـه اخـلاق مـی‌باشـند، خودداری کنند. لازم به ذکر است که مقالات نظری مانند نامه به سردبیر، کامنتری، مرور نظام مند و غیر نظام منـد، از شمول این موضوع مستثنی هستند. لازم به ذکر است در حال حاضر بسیاری از دانشگاه‌هـا، دانشـکده‌هـا و مراکـز علمی پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاه آزاد اسـلامی دارای کمیتـه اخـلاق در پـژوهش معتبر بوده و برای پروپوزال طرح‌ها و پایان‌نامه‌های تایید شده در کمیته، مصوبه و کد اختصاصی اخـلاق در پـژوهش صادر می‌کنند. لذا دریافت کد اختصاصی اخلاق در پژوهش توسط سردبیر مجلات برای انجـام داوری و انتشـار کلیـه دستنوشته‌های دریافتی هردو وزارتین، به جز موارد ذکر شده، ضروری می‌باشد.

- ✓ هیچ کد اخلاقی خارج از سامانه کمیته ملی اخلاق در پژوهش معتبر نیست و کمیتـه هـای اخـلاق در پـژوهش لازم است اکیداً از صدور هر گونه نامه تاییدیه اخلاق در پژوهش خـارج از سـامانه مـذکور خـودداری کننـد. سـردبیران محترم مجلات نیز لازم است فقط تاییدیه هایی را قبول کنند که در سامانه کمیته ملی اخلاق در پژوهش نمایه شده باشند.
- ✓ منظور از ناشران معتبر ناشرانی هستند که هویت آنها مشخص و سابقه آنها شناخته شده است. ناشرا ن معتبر شـامل طیفی از ناشران بین المللی کاملا شـناخته شـده از قبیـل BMJ, PLOS ,Wiley BMC, Nature-springer Elsevier, ... و دانشگاه های معتبر مانند Cambridge یا دانشگاه های علوم پزشکی داخلی و یـا انجمـن هـای علمی شناخته شده و رسمی داخلی و بین المللی هستند که مجلات معتبـر نمایـه شـده در پایگـاه هـای اسـتنادی معتبر داخلی و بین المللی منتشر می کنند. اغلب مجلات معتبر دارای ضریب تـاثیر (Impact Factor) هسـتند. لازم به ذکر است که سامانه مجلات نامعتبر و جعلی(Predatory Journals) وزارت بهداشت، صـرفا جهـت اطـلاع-رسانی راه‌اندازی شده و همانطور که در این سامانه نیز تاکید شـده اسـت، "فهرسـت ارائـه شـده در سـامانه، تمـامی مجلات نامعتبر موجود را در بر نمی‌گیرد و عدم وجود مجله در فهرست مذکور، الزاما دلیل بر معتبر بودن آن نیسـت. اما وجود مجله در این فهرست نشان دهنده نامعتبر بودن آن خواهد بود."
- ✓ مسوولیت اطمینان از معتبر بودن نشریه علمی اصولاً و قطعاً بر عهده محققین نویسنده مقالات است و انتظـار مـی رود که هر عضو هیات علمی نشریات معتبر حـوزه کـاری خـود را بشناسـد. کمیتـه ملـی اخـلاق در پـژوهش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شناخت مجلات معتبر هر حیطه را حداقل توانایی مورد انتظار اعضای هیات علمی می داند. وظیفه‌ی پژوهشگر و نویسنده مقاله است که ناشران و مجلات معتبر حیطـه‌ی کـاری خـود را شـناخته و از چاپ مقاله در مجلات کم ارزش که گاها ممکن است در آینده‌ای نزدیک نامعتبر تلقی شوند، پرهیز کند. زیـرا علـی-رغم اینکه این موضوع تخلف پژوهشی محسوب نمی‌شود، اما علاوه بـر خدشـه‌دار شـدن حیثیـت علمـی پژوهشـگر، مسؤولیت انتشار مقاله و عواقب ناشی از آن نیز تماما به عهده نویسنده/ نویسندگان مقاله خواهد بود.
- ✓ پرداخت تشویق نقدی از اختیـارات دانشـگاه بـوده و امتیـازی اسـت کـه بنـا بـه صـلاحدید و بـا رعایـت الزامـات و دستورالعمل‌های موجود در این خصوص، از طرف برخی دانشگاه‌ها به نویسندگان مقالات منتشر شده اعطا می‌گـردد. تشویق نقدی مقالات سیاستی است که گاه عوارض جدی‌ای را متوجه حوزه پژوهش کشور کـرده‌اسـت. لـذا توصـیه

اکید کمیته‌ی ملی اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی به دانشگاه‌ها، پرداخت تشویقی صرفا به مقالات با کیفیت بالا و منتشر شده در مجلاتی است که توسط ناشرین معتبر ملی و بین‌المللی به چاپ رسیده‌اند.

- ✓ درخصوص تخلفات پژوهشی، درصورتیکه تخلف پژوهشی توسط کمیته اخلاق محرز شود، بدون توجه به زمان رخداد تخلف، باید توسط مراجع ذیربط با متخلفین برخورد جدی در محدوده دستورالعمل‌ها و قوانین مصوب انجام شود و چنانچه ترفیع پایه و یا ارتقای رتبه پیرو تخلف محرزشده، صورت گرفته باشد، این ترفیع و ارتقاء منتفی و بازپس گرفته خواهد شد و با توجه به هدررفت منابع پژوهشی، فرد متخلف در مقابل مرکز تامین‌کننده‌ی هزینه‌های اجرای پژوهش نیز مسؤول خواهد بود.
- ✓ طرح‌های دانشجویی از نظر ماهیت، هیچ تفاوتی با سایر انواع پژوهش ندارند و بر اساس مصوبه کمیته ملی اخلاق، مجری اصلی طرح، استاد راهنما می‌باشد. لذا اینگونه طرح‌ها نیز مانند سایر طرح‌ها در سامانه ملی اخلاق در پژوهش جهت صدور مصوبه کمیته اخلاق ثبت می‌شوند و نام استاد راهنما به عنوان مجری طرح درج می‌گردد. در مورد قراردادهای منعقد شده برای طرح‌های دانشجویی پیش از ابلاغ مصوبه مذکور، نیاز به اقدام خاصی وجود ندارد، اما قراردادهای جدید حتی درصورت عدم دریافت کمک‌هزینه پژوهشی، حتما باید با استاد راهنما که وظیفه نظارت بر حسن اجرای طرح را به عهده دارد، بسته شود، اگرچه امکان امضای قرارداد توسط استاد راهنما و دانشجو به صورت همزمان نیز وجود دارد. نکته قابل توجه این است که هدف از اجرای تحقیقات دانشجویی، یادگیری روش تحقیق و نحوه درست اجرای پژوهش از ارائه ایده تا انتشار مقاله می‌باشد که ضروری است حتما زیر نظر یک محقق خبره به عنوان استاد راهنما انجام شود.
- ✓ درخصوص ثبت پایان‌نامه‌های دانشگاهی، پایان‌نامه‌ای ثبت شده محسوب می‌شود که بررسی و تایید علمی اولیه پروپوزال انجام و مصوبه و به تبع آن کد اختصاصی اخلاق در پژوهش از طریق سامانه ملی اخلاق در پژوهش (ethics.research.ac.ir) صادر و مصوبه مذکور در این سامانه نمایه شده باشد. بنا براین شرکت در امتحاناتی که بر اساس مقررات آموزشی شرط شرکت در آنها ثبت پروپوزال پایان نامه است، مانند امتحان پیش کارورزی، امتحان ارتقاء سالانه دستیاری ، امتحان جامع دوره های دکترای تخصصی منوط به اخذ کد اخلاق و نمایه شدن مصوبه اخلاق در سامانه کمیته ملی است. روشن است که صِرف ثبت پروزال در سامانه مدیریت پژوهش دانشگاه ها ثبت محسوب نمی شود.
- ✓ با استناد به تبصره ۱ماده ۶-۱راهنمای اخلاق در انتشار آثار پژوهشی، لازم است نویسنده وابستگی سازمانی خود را به موسسه‌ای که در زمان ارسال دستنوشته در آن فعالیت دارد، اعلام‌کند حتی اگر در فاصله زمانی انجام پژوهش یا ارسال دستنوشته، وابستگی سازمانی پژوهشگر تغییرکرده‌باشد. در صورتی‌که نویسنده به مؤسسه محل انجام پژوهش تعهدی مبنی بر استفاده از وابستگی زمان انجام پژوهش داشته باشد، لازم است هر دو وابستگی نویسنده ذکر شود. لذا الزام افراد به درج وابستگی غیر واقعی جهت افزایش صوری انتشارات مؤسسه یا دانشگاه خاص از نظر اخلاقی غیر قابل قبول و تخلف پژوهشی محسوب می‌گردد. در مورد افرادی که هیچگونه رابطه استخدامی با دانشگاه ندارند و یا مراحل اجرای پژوهش در آن دانشگاه یا مرکز پژوهشی انجام نشده باشد، نیاز به ذکر وابستگی به دانشگاه نیست و نامشان به عنوان پژوهشگر آزاد در مقاله ذکر می‌شود. گفتنی است که دانشجویان فارغ التحصیل و یا پژوهشگران،

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت تحقیقات و فناوری

شماره ..د/۷۰۰/۲۹۲۷.....
تاریخ ..۱۳۹۸/۰۷/۲۱.....
پیوست ..ندارد.....

درصورت عدم وابستگی به سازمان جدید و درصورت اجرای پژوهش در فیلد دانشگاه یا مرکز تحقیقات قبلی خود و با نظارت افراد ذیصلاح (شورای علمی/ کمیته اخلاق در پژوهش)، می‌توانند در صورت داشتن قرارداد کاری، مقالات منتج از پژوهش مذکور را با ذکر وابستگی به آن مرکز منتشر کنند. منظور از قرارداد کاری، استخدام قراردادی، پیمانی یا رسمی در دانشگاه یا مرکز نیست بلکه شامل هر نوع قرارداد کاری مکتوب می باشد.

- ✓ درخصوص انجام فعالیت‌های مشترک پژوهشی در دو دانشگاه مختلف و انتشار نتایج آن‌ها نیز با استناد به دستورالعمل طرح های چند مرکزی، اجرای پژوهش در محیط دانشگاه و یا مراکز وابسته به دانشگاه/ دانشکده/ سازمان و ... صرفا منوط به دریافت مجوز از کمیته اخلاق در پژوهش داشگاه مقصد می‌باشد. در صورتی که چنین پژوهش هایی یک بار کد اخلاق دریافت کرده باشند، دانشگاه مقصد مخیر است که مصوبه کمیته اخلاق دیگر را بپذیرد و یا مجدداً اقدام به بررسی اخلاقی و یا علمی پروپوزال نماید.

دکتر رضا ملک زاده
معاون تحقیقات و فناوری

✉ نشانی پستی: تهران،شهرک قدس (غرب) - بین فلامک و زرافشان - ستاد مرکزی وزارت بهداشت،درمان و آموزش پزشکی، معاونت تحقیقات و فناوري ، بلوک A ، طبقه ۱۵ . ☎
تلفن‌هاي تماس: ۸۸۳۶۳۵۶۰-۸۰ نشانی صفحه اینترنتی: http://www.hbi.ir